

EKONOMIKA

VÍCE SELSKÉHO ROZUMU, MÉNĚ IDEOLOGIE

Hrozí, že vlajkových lodí českého průmyslu bude ubývat

Strategie rozvoje české ekonomiky by měla být založena na vzdělání a inovacích v průmyslu, říká prezident Svazu průmyslu a dopravy ČR, bývalý ředitel ČEZ Jaroslav Míl. „Vzorem nám může být například Finsko, které bylo ve velmi obtížné situaci a v současné době je nejlépe hodnocenou zemí z hlediska své konkurenční výkonnosti,“ dodává. „Nebo Izrael s plejádou technologicky zaměřených podniků, Švýcarsko s bankovním a farmaceutickým průmyslem, Skandinávie, ale i třeba Estonsko,“ navazuje Jan Pravda, jednatel společnost Pravda Capital. „Od nich je třeba okoukat schopnost podnikat autonomně, přestože to jsou malé země,“ podotýká. Týdeník EURO s těmito předními manažery hovořil o současnosti i perspektivách české ekonomiky.

EURO: Kam spěje po patnácti letech demokracie česká ekonomika?

MÍL: Česká republika v uplynulých patnácti letech plně nevyužila ohromné příležitosti, která se před ní v listopadu 1989 otevřela. Náš rozvoj se neopírá o sofistikovanou výrobu s vysokým stupněm přidané hodnoty. Růst HDP ve výši čtyř procent je nedostačující. Při odstranění administrativních bariér pro podnikání jsme schopni generovat dlouhodobě růst převyšující sedm procent. Díky geografické poloze máme ideální příležitost hrát v rámci světového hospodářství výraznější roli na evropském trhu. Především pak v propojení s asijskými trhy jako určitá vstupní brána do Evropy.

PRAVDA: Z krátkodobé perspektivy spotřebitele vypadá vše růžově: silná koruna, supermarkety, zahraniční investice do montážních závodů a fondy z Evropské unie. Za pětiletým horizontem se však objevuje hrozba předaněné a předlužené ekonomiky s nekrytými penzijními závazky, vysokou nezaměstnaností a s nevalným růstovým potenciálem.

EURO: Co této ekonomice chybí?

MÍL: Jistě by bylo možné vyjmenovat řadu problémů. Alespoň některé z nich uvedu. Jde o jednoduchou, srozumitelnou a účinnou legislativu. Nutně potřebujeme zavést transparentní daňový systém, který bude výrazně méně zatěžovat jak občany, tak podnikatele. Potřebujeme také fungující dopravní infrastrukturu, vzdě-

lávací systém, který by odpovídal potřebám praxe, ekologickou politiku, která by neomezovala hospodářský rozvoj. Je nutné se více zaměřit zejména na inovace, výzkum a vývoj, který přináší bezprostřední výsledky při hospodářské soutěži. Při používání selského rozumu, omezení ideologie a při respektování názorů lidí s odpovídající mírou kvalifikace, vzdělání a životních zkušeností není ani problematika sociální, zdravotní a důchodové reformy tak neřešitelná.

PRAVDA: Vlajkové lodi – autonomní společnosti alespoň regionálního významu, které vytvářejí přidanou hodnotu tím, že doma rozhodují, také odtud vstupují na kapitálový trh. Dnes je takových jen pár, ČEZ, Český Telecom a Zentiva. Hrozí, že jich bude stále ubývat vzhledem k prodejům do zahraničí.

JAN PRAVDA

Trhu chybí hloubka – není do čeho investovat – chybí kvalitní cenné papíry

EURO: Je možné se vrátit do dob Škodových závodů?

MÍL: Není. Je možno se pouze inspirovat jejich příkladem. Změnil se nejen letopočet, ale i my a naše okolí. V prostředí, kdy se dopravní obchvat Prahy buduje přes dvacet let, by to měl jak pan Škoda, tak jeho souputníci hodně těžké.

PRAVDA: Do jisté míry ano. V Buenos Aires jsem viděl logo Škoda na budově z třicátých let. Škoda byl evidentně globální hráč s pozicí založenou na znalostech, pracovitosti a podnikavosti. Talent tady je. Zbývá mít dostatek vůle takový příklad následovat... a funkční kapitálový trh.

EURO: Jsou cestou k návratu k úspěchu českých průmyslníků průmyslové zóny a daňové prázdny nebo kapitálový trh?

MÍL: To, co potřebujeme, je propojit výzkum s vysokými školami a průmyslem, například formou budování takzvaných technologických center, inovačních inkubátorů při vysokých školách. Zjednodušit daňový systém, snížit zatížení podnikatelů v oblasti plateb do sociálního systému. Daňové prázdny a účelové podpory vybraným investorům jsou už překonanou cestou.

PRAVDA: Zóny nejsou řešením. Často je užívají pobočky zahraničních podniků nebo jejich subdodavatelé, kteří „pracují ve mzdě“, sotva vydělají na zaměstnance a daně a strategickou inovaci nezvládají financovat, neboť nevytvářejí zisk. Je třeba je doplnit vlajkovými loděmi, jako ČEZ, které se financují na kapitálovém trhu, a proto autonomní zůstávají. Kapitálový trh je tak nutnou podmínkou rozvoje a inovace.

EURO: V Čechách byl donedávna kapitálový trh chápán velmi negativně. Proč?

PRAVDA: Dnes je pražský trh tak pozitivní, až se z toho některým investorům točí hlava. Za posledních osmnáct měsíců je to jeden z neostřeji stoupajících trhů na světě. Veřejnost trh začíná vnímat velmi pozitivně, avšak český stát zůstává vůči trhu chladný. Postoj státu je pravděpodobně dědictví devadesátých let, se kterým se stát ještě nevyrovnal. Proto budoucnost trhu zůstává otázkou, a proto trh neplní svojí hlavní roli! Kromě Zen-

tivy, a do jisté míry ČEZ a ORCO, nemáme příklady, kdy trh dostal šanci financovat opravdový rozvoj podniku. Jako všude jinde i v Čechách by trh mohl být hybnou silou inovace, ale po kuponové privatizaci musí dostat druhou šanci.

MÍL: Jednou z příčin negativního vnímání jsou chyby v legislativě, která měla určovat pravidla fungování kapitálového trhu, a bohužel ne zcela transparentní chování státu včetně nepřijatelného ovlivňování vývoje na akciovém trhu ze strany některých státních úředníků. Stačí se podívat na některé zveřejňované komentáře o strategiích jednotlivých společností.

EURO: Proč podniky potřebují kapitálový trh?

PRAVDA: Trh je na rozdíl od bank připraven financovat rozvoj a inovaci, která obnáší i „riziko podnikání“. Kdo chce být alespoň regionálním hráčem v kapitálově exponovaném odvětví, se bez trhu neobejde. Je však třeba se vzdát jisté části kontroly a podnikání zpřehlednit. S tím mnohé firmy váhají. Někteří naši klienti si toto již však uvědomují a zvažují, my je v tom podporujeme.

MÍL: Jeho roli si uvědomují už kvůli současné bankovní hegemonii, ale finanční a organizační náročnost vstupu na tento trh je od získávání zdrojů touto formou odrazuje.

EURO: Je třeba se omezovat na Prahu, nebo lze jít do Londýna, Varšavy, Vídně a Frankfurtu?

PRAVDA: Lze jít i mimo Prahu, ale z příkladu Zentivy, ORCO a Erste Bank je zřejmé, že firmy s těžištěm aktivit v Česku se stanou rychle miláčky místního publika a stoupají do závratných výšin.

MÍL: Ne, proč? Podniky musí mít možnost přistupu k nejlépe fungujícím a jejich potřebám vyhovujícím trhům.

EURO: Jaké dopady má úpadek trhu na podniky?

MÍL: Znamená absenci jednoho z významných zdrojů kapitálu a absenci systému, který umožňuje zhodnocení podniku. Dále posílí postavení bank.

PRAVDA: Chmurný scénář nastíněn v první odpovědi bude pravděpodobnější. Podniky budou závislé na úvěrech bank, které nerady tolerují riskantní rozvoj. Výsledkem je stagnace a omezená inovace.

EURO: Jsou to jenom podniky, které potřebují trh?

PRAVDA: Potřebuje ho celá společnost ke svému růstu. Je to jistá forma ekonomické demokracie zaručující rychlou zpětnou vazbu mezi akcionáři, manažery a veřejností.

MÍL: Jistě má svůj význam pro investory včetně těch, kteří hledají cestu, jak s přijatelným rizikem lépe zhodnotit své úspory. Proč by na burze nemohly být napří-

klad podniky typu nemocnic, dopravních podniků... Bude to znít z mých úst asi hodně tvrdě, ale jedním z důvodů, proč není kapitálový trh více využíván, je stále nedostačující vybavenost lidskými zdroji na straně podniků. Jinak řečeno, některé podniky na to personálně nemají.

EURO: Jaké jsou sociální dopady úpadku kapitálového trhu?

PRAVDA: Život na ekonomické periferii vedoucí ke stagnaci. Pokles reálných příjmů a pokles hodnoty majetku včetně nemovitostí. Nemovitosti znižují záměrně mimo kontext, abych upozornil na populární iluzi, že investice do nemovitostí budou neomezeně stoupat bez ohledu na ekonomický růst. Na lidské úrovni budeme odsouzeni k příštípkaření, naše úspory budou investovány v zahraničí a bude zde méně zajímavých zaměstnaneckých příležitostí. Talentovaní manažeři půjdou za lepšími příležitostmi, za funkčním trhem, jako je Londýn.

MÍL: Existují pouze nepřímé dopady, a to ještě ne okamžité. To je jeden z důvodů, proč je kapitálový trh na okraji zájmu. Tady je zvykem problémům nepředcházet. Spíše řešíme přicházející krize, a to odstraňováním důsledků, ne příčin.

EURO: Jak toto souvisí s důchodovou reformou?

PRAVDA: Pokud nebude trh existovat, penzisté budou své úspory investovat do zahraničí, a budou tak financovat pracovní příležitosti jinde.

MÍL: Kapitálový trh představuje možnost, jak investovat úspory, které si vytvářejí šřadatelé pro období důchodu. Fungující kapitálový trh je tak důležitou podmínkou pro fungování vícepilířového důchodového systému. Dnešní senioři řeší jiné problémy a není to pro ně téma. Ti, kterým je třicet a mohou to ovlivnit, to dnes ještě nezajímá. A politiků s vizí a odvahou toto téma uchopit je jako šafránu.

EURO: Zájem investorské veřejnosti o trh se zjevně oživil, ale něco tomu chybí. Co?

PRAVDA: Trhu chybí hloubka – není do čeho investovat – chybějí kvalitní cenné papíry. A v tom potřebuje soukromý sektor povzbudit od státu. Proto by stát měl využít trh jako nástroj ekonomické a sociální politiky a udělat vše pro to, aby se trh rozvíjel a nabral nejenom výšku, ale i hloubku. Toto je mnohem efektivnější než komplikované daňové prázdny a jiné dotace, a při dnešní situaci na trhu tak snadné. Stačí privatizovat Český Telecom nebo ČEZ přes trh a bariéry skepse jsou prolomeny.

MÍL: Obecně méně státu bude pro nás všechny znamenat více. Jednoduchá, srozumitelná a hlavně transparentně a důsledně uplatňovaná pravidla jsou tím, co potřebujeme. Kapitálový trh je o důvěře lidí v systém a o celkové atmosféře ve společnosti. Rezidua v myšlení lidí spojená s kuponovou privatizací a chováním státu, především pak zklamání lidí v důvěře v právní stát a účelové uplatňování práva jsou největšími překážkami.

EURO: A co v Polsku nebo Maďarsku?

PRAVDA: Jsem si jist, že ani polská ani maďarská vláda by v případě Českého Te-

JAROSLAV MÍL

Obecně méně státu bude pro nás všechny znamenat více

lecomu neváhala. Obě již udělaly takových projektů desítky a úspěšně – berou to jako pilíř ekonomické strategie. Benoit náhodou, že polský PKN kupuje Unipetrol, a ne naopak. Česká republika jde ode zdi ke zdi. Nejdříve kuponová privatizace a pak nic. Je to škoda jak pro důchodce tak i pro školáky.

MÍL: Nechci být ironický, ale při pohledu na výsledky kauz – Diag Human nebo Petrcíle – jsem někdy paradoxně docela rád, že stát přímo neintervenuje a neangažuje se více. Není třeba pomáhat, je potřeba stabilní právní a regulační prostředí.

EURO: Proč vás toto trápí? Máte v této věci něco společného?

MÍL: Zaměstnavatelé tvoří hodnoty a na státu je, aby takto vytvořené hodnoty spravoval s cílem zajistit prosperitu celé společnosti. Protože se tak ke škodě nás všech neděje, je potřeba, abychom se sami postarali o nápravu věcí veřejných.

PRAVDA: Otázku kapitálového trhu vidím jako velkou příležitost pro všechny, a proto se k ní vyjadřuji. S panem Mílem nás spojuje zájem o české podniky.

ISTVÁN LÉKÓ (istvan.leko@euro.cz)